

Aziz dostum Tayyip ;

Mektubunuzu ve benim için başladığınız hareketinizi çok teşekkür ederim. İki seneden beri devam eden mülteci hayatın kararsızlığında satırlarınız bilhassa kıymetlidirler.

Hamit Koşay bey bana yazdığı mektublarında dışişleri bakanlığının benim için evvelâ Roma büyük elçiliğine sonra İsviçrede Bern elçiliğine resmen yazdığını bildirdi. Ben de hem Cemal Hüsnü Taray beye, hem de Yakup Kadri Karaosmanoğlu beye yazdım. Türkiye'ye hareketim onların cevabına bağlıdır.

Kolozsvár sebebiyle yine çok müteessirim. Zevcemin ebeveyni ve biraderi için nostaljisi okadar büyük, sınırları okadar yorgundur ki az kaldı ki döndük. Fakat bir meslektaşımın bana yazdığına göre Macaristana dönmek Rusların orada bulunacağı zaman bana iyi olmayacaktı, Matbaahane'de bıraktığım yeni kitabımda evvelkisinden de çok daha katı bir şekilde Türklüğün taraf-tarı idim.

Şimdi ancak bir isteğim var: produktif çalışmak imkânı. Burada da çok işliyorum. Macar mültecilerine İngiliz edebiyatının bir chrestomathia'sını yaptım, İngilizce ve Türkçeyi, sonra Türk ve Şarkî Avrupa tarihini öğrettim. Türkiye'de Türk Halklarının Tarihini /Türkçe ve İngilizce/ ve Türk Adları Lûgatını neşretmek isterdim. Oradaki Türkiyat Enstitüsünün zengin kütüphanesi bu eserin tamamlanması için fevkalâde iyi olabilecekti. En büyük sevinçle İstanbula gidecektim, ailem için de en iyi olacaktı. Fakat vekil beyin ne karar vereceğini bilmeyorum.

Samimî dostlukla, refikanıza hürmetlerle

Feffernitz, 28.VIII.1946.

L. Rásonyi

Hung.D.P.Camp Feffernitz VIII/7.

Carinthia, Austria.

Küçük Hatice Umay'a çok saadet temennî, Size tebrik ederiz.

Aziz arkadaşım Tayyib,

uzun bir zamandan sonra tekrar muhabberemizin teessüs ettiğine çok memnun oldum. Eğer emniyetle yazmak ve mektub göndermek mümkün olsaydı, şimdiye kadar çoktan yazmış olurum. 1946-da aldığım mektubunuza hemen cevap vermiştim. Aynı zamanda Hamit beye, Roma ve Bern Türk elçilerine de birer mektup yollamıştım. Yola çıkmağa hazırlandım, fakat o zaman seyahatıma medar olacak ve İngiliz vizesini temin edebilecek hiçbir haber alamadığım için teşebbüsüm akım kaldı. Halbuki orada iken tanıştığım bir kaç İngiliz ile çok iyi münasebette idim, hatta aralarında bir kaçış şimdi de benimle mektublaşmaktadır.

1946 aralık ayında souk çok fazla olmakla diğer taraftan da evden müstacel telegraflar aldığım için ve çocukları souğa ve mahrumiyete duçar bırakmamak için eve dönmeğe mecbur oldum. O zamanki manzaraya göre Rusların Macaristanı kısa bir zaman içinde terk melerine kanaati hasil olmuştu. Türkiyeden ise yeni bir havadis alamıyordum. Avusturyayı terk ettiğimizden bir müddet sonra bulunduğumuz kampa Innsbruck Üniversitesinden namıma bir dâvetiye gelmişti. Yazık ki bu fırsatla bir müddet daha orada kalarak Türkiyeye gitmek çaresini beklemeden eve gelmiş bulundum.

Şimdiye kadar burada siyasi bir takibata uğramadım, zira faşist olmak sıfatıyla bir kabahatım görülemedi; ben ancak Rusların önünden kaçtım. Arkadaşlarım delaletiyle maaşımı devam ettirmeğe, hatta diğer bir arkadaşım tavassutiyle de yeniden teessüs eden B.Enstitüsünde vazife almağa muvaffak oldum. Tabiatıyla bugün bütün bu cihetler daha güçlkle temin edilebilir hattâ imkânsızdır, çünkü memleketimiz her gün proletardiktatürlüğüne biraz yaklaşmaktadır. Ben mümkün olduğu kadar B.E.-ne Türk ve Macar dostluğunu azamî nispetle geliştirecek bir istikamet vermeğe çalışmaktayım. Bu Enstitü bugün bu hususu temin edebilmek için biricik müessesemizdir. Kendi ismini neşriyatında asgarî derecede kullanıyor ancak B.E.perdesi altında çalışıyorum. Son aylarda 6 muhtelif makalemde Türk maarifi ve kültür müesseseleri, diğer 3 makalemde de Türk iktisat hayatının başlıca amilleri hakkında yazdım.- Şimdiye kadar bir çok Macar eseri türkçeye tercüme edildiği halde Türk edebî mahsullerinin aslâ yurdumuzda tanınmadığından şikayet ederek alâkadar makamlara bir muhtıra verdim. Bunun üzerine maarif nezareti B.E.-ne bir taslak hazırlaması vazifesini tevdi etti. -Bunun dışında iki dereceli Türk dili kursu devam ettiriyorum. Bu kurslarda muallim, mühendis ve tüccar olmak üzere 20 muhtelif kimse türkçe öğrenmektedir. Bu sayı diğer her hangi bir Balkan dilini öğrenenler sayısının iki mislidir. -

Büylece şimdilik bu şartlar altında ve K.partisine girmeye icbar etmelerine kadar burada kalmayı kendime bir borç saymaktayım. Şimdiye kadar hiç bir partiye girmedim ve üniversite hocalarına karşı bugüne kadar oldukça riayetkâr bulunuyorlar. Bir gün bunlara sıra gelmeyeceği tabîî şimdî n temin edilemez.-1944-de hazırlanan ve macarca tab edilmek üzere matbaaya verilen Türk kavimleri tarihi adındaki eserim maaalesef muhassaradan sonra hariciyenin eline geçerek arşivlerinde muhafaza edilmekte bulunuyor, ki arasına uykusuz gece geçirmeme sebep oluyor.Çünkü bu kitabımda Türk ve şimalî komşusu tarihi münasebetleri oldukça mufassal malumat vermeğe çalışmıştım. Şimdiye kadar bu eserimi yanmış zannettim. Herhalde bir gün yeniden ele alınarak aleyhimde bir silah gibi kullanılması beni imhâ edebilecek kadar bir delil temin edebilir.

İşte bütün bu sebeplerle Hamit beyin ve Sizin maarif vekaletiyle benim hakkındaki görüşmeleriniz son derecede imdadıma yetişmiş ve benim geniş bir nefes almama sebep olmuştur. Şayet burada bir gün takibata maruz kalır ve maaşımdan mahrum edilirsem ailem ve çocuklarımin aç kalmayacaklarına emin olarak şimdilik itimadla çalışmalarına devam ediyorum. İşte bu sebeble Size, Hamit beye ve vekil beye, hepimize çok minnettarım.

Maalesef bugün pasaport temini son derece güç o duğundan seyahat imkânını hemen hemen ortadan kaldırmaktadır. Meselâ maruf bir hekim ve Bp. Üniversitesinin eski profesörü bulunan Balogh Ernő İstanbul üniversitesine davet edildiği halde hatta Türk elçisinin tavassütüne mazhar bulunmasına rağmen dahi pasaport almağa muvaffak olamamıştı.

Bilhassa şimdi Türkiye'de yaşamayı her halde çok arzu ederdim. Bu mektubumu Hamit beye göstermenizi ve muhtevasının ancak eski Türk dostarım arasında ifşa edilmesini rica ederim.

Şeriften duyduğuma göre Moravcsik'in Byzantino-Turcica'sı son derecede pahalıdır. Türk parası ile 55 T.L.-dır. Fakat ben ikinci cildinin bir kitapevinde daha ucuz bir nüshasını buldum ve bunu Size göndereceğim. Birinci cildin de Prof. Moravcsiktan daha ucuz bir fiatla Size verilmesini tecrübe edeceğim. Fekete Layoşla ve Moravcsikle bu günlerde konuşacağım.

Ural ve İbrahime çok selamlarımı bildirirkenizi dilerim. Sami ve diğerlerin nerede bulundukları hakkında malumat almağa çok sevinecektim.

Hakkınızda ve refikanızla çocuklarınız hakkında daha fazla tafsilat vermenizi çok rica eder selam ve sevgiler yollarım

Bp., 30, III, 1948.